

KUISHI MAISHA MAPYA.

WARUM. 12:9-21

"Usishindwe na ubaya, bali uushinde ubaya kwa wema."—Warum. 12:21

WAKATI Mtume Paulo alikuwa mtu mwenye mantiki ya ajabu, na katika maandishi yake ameweka wazi vipengele vya imani ya Kikristo pamoja na mistari ya mafundisho zaidi ya mtume mwininge yejote, hata hivyo tunaona kwamba anatafuta kitu fulani: yeye hapigi hewa; hajadili mambo ya kitheolojia kwa ajili ya kujenga hoja au kuonyesha uwezo wake mwenyewe. Hoja zake pamoja na misingi ya mafundisho humwongoza msomaji katika kila tukio kwenda mbele na zaidi, kama ngazi, hadi kwenye chumba kikuu cha juu chenye tabia iliyokamilishwa ya Kikristo: na hakuna mahali jambo hili linaonekana wazi zaidi kuliko katika waraka wake kwa Warumi. Kuanzia na tofauti kati ya Myahudi, aliyejulishwa juu ya Mungu, na kwa kiasi fulani kuheshimu mapenzi yake na mpango wake, na kulinganisha hizi na ujinga ulioenea kwa jumla kati ya makundi yote ya Mataifa, "wasio na Mungu, na hawana tumaini duniani," hubeba akili mbele, kikionyesha jinsi uharibifu ulivyokuja, na jinsi ujuzi wa Mungu ulivyowafikia Israeli kwanza, si kwa sababu Waisraeli walikuwa bora zaidi, lakini kwa sababu ya upendeleo wa kimungu, "neema," "uchaguzi."

Anaonyesha hata hivyo kwamba "Sheria haikukamilisha chochote," bali ilikuwa mwalimu tu (mtumishi ambaye kazi yake ilikuwa kupeleka watoto shule); hivyo Sheria ilipaswa kuwaleta Israeli kwa Kristo, Mwalimu mkuu, ili wapate kujifunza kwake. Anaonyesha zaidi kwamba, wakati Israeli walipokuwa wakitafuta upendeleo wa kiungu, walishindwa kupata baraka kuu kwa sababu hawakuwa waaminifu kabisa kwao wenyewe, na hivyo wakakosea utume wa Sheria ya Musa. Walidai kwa unafiki kwamba walilinda Sheria hiyo bila uvunjaji na walikuwa na haki ya kupata baraka zake, -- uzima wa milele, nk.—il hali iliwapasa kukubali kwamba sheria ilikuwa kuu na kamilifu, nao wameanguka ukamilifu, kwa hivyo hawakuweza kuitunza; na walipaswa kumtazamia Bwana kwa msaada. Katika mtazamo huu wa akili, wangkuwa tayari kupokea uzima wa milele kama **zawadi**, kwa njia ya Yesu Kristo Bwana wetu; na wangaliacha kuitafuta kwa utimilifu wa kazi zao wenyewe. Kwa hiyo Mtume anaonyesha kwamba Israeli walishindwa kwa sababu hawakutafuta baraka si kwa imani bali kwa matendo. Hivyo "Israeli hawakupata walichotazamia; (Warum. 11:7.) Kisha anaonyesha kwamba anguko hili la Israeli katika upofu na kuitwa kwa watu wa pekee kutoka mionganoni mwa Mataifa ili kukamilisha kundi la "wateule" kuliulikana kimbele na Mungu na kutangazwa naye kuititia manabii. (Warum. 9 na 10) Lakini anaonyesha kwamba Israeli hawajatupwa mbali milele, na kwamba wakati tabaka la wateule litakapokamilika Israeli wote **wataokolewa kutoka katika upofu** ambao kwao walijikwaa katika kumkataa Kristo; na kwamba kupona kwao basi kutakuwa ishara ya baraka juu ya ulimwengu mzima. --Warum. 11:15,25,32.

Ni baada ya sura kumi na moja za sura zenyehoja, zenyemantiki, nzuri, zenyekufundisha, na zenyebaraka ndipo Mtume anapofikia taji la hoja yake, akisema (12:1), "**Basi**, ndugu zangu, nawasihi, kwa rehema za Mungu [zilizowasilishwa. katika sura kumi na moja zilizotangulia] itoeni miili yenu iwe dhabihu iliyo hai, takatifu, ya kumpendeza Mungu, ndiyo ibada yenu yenye maana." Anahutubia mwili "uliochaguliwa" wa Kristo, ambao sehemu yao ilikuwa ikikusanywa kutoka mionganion mwa Wayahudi na waliosalia wakifanyizwa kutoka kwa wale walioitwa kutoka mionganion mwa Mataifa. Hawa wanapaswa kujua sharia na masharti ambayo kwayo Mungu "amewaita"; **yaani**, (1) kuteseka pamoja na Kristo wakati huu wa sasa, na (2) kutukuzwa na kutawala pamoja naye katika wakati ujao, ili kuubariki ulimwengu. Hawa wanapaswa kujua sababu ya mateso yao na tabia ambayo Mungu angeikuza ndani yao, na ambayo bila, "hawatafaa kwa Ufalme." Ni kuhusu baadhi ya sifa hizi, muhimu kwa wale ambao wangefanya "wito na uteule wao kuwa hakika," ambao somo letu la sasa linashughulikia.

"Upendo na uwe bila unafiki." Tayari alikuwa ameeleza umuhimu wa upendo; lakini sasa anatalinda dhidi ya upendo wa kujifanya tu, ambao ungeonekana kwa nje tu kuwa wenye fadhili na adabu. Roho ya kweli ya upendo, roho takatifu, haitakuwa ya kuiga, ya kinafiki: upendo huo utakuwa wa kweli, wa kutoka moyoni na vilevile wa kuonyeshwa kwa mdomo. Upendo huu unapaswa kuwa kwa Mungu, na kwa wote kwa kadiri wanavyofanana na Mungu, au kujitahidi kuwa hivyo. Inafaa kuwa upendo wa kile ambacho ni kizuri, sawa, safi, kweli.

"Chukieni maovu." Hatupaswi tu kuepuka kufanya yale ambayo ni maovu, si tu kutokuwa na upendo au ushirika wa uovu; lakini zaidi ya hawa tukatae, na kuchukia uovu. Na kama vile upendo kwa Mungu na kwa vitu vyote vya kweli na safi na vya haki unavyopaswa kusitawishwa, vivyo hivyo chuki ya dhambi na uchafu wa kila aina inapaswa kukuzwa, ili tunavyozidi kuwa na nguvu katika tabia ya Kikristo, upendo wetu kwa wema na safi na kweli, na upinzani mkali zaidi utakuwa dhidi ya visivyo vya kweli, vichafu, vyenye dhambi. Kadiri tunavyojifunza zaidi juu ya upatano mzuri wa neema hii ya mbinguni ya upendo, na kadiri zinavyozidi kuwa nyimbo za mioyo yetu wenyewe, ndivyo dhambi na ubinafsi, "roho ya ulimwengu," inavyotuhuzunisha na kuchukiza na kuudhi zaidi. : Kama vile mifarakanoo katika muziki inavyoenea masikioni mwetu kadiri ujuzi wetu na uthamini wetu wa maelewano ya muziki unavyoongezeka. Kama vile utakatifu na dhambi ni kinyume, hivyo hisia zetu kuelekea haya lazima ziwalishwe na hisia za upendo na chuki. Kupoa katika kupenda haki, ni kupoteza baadhi ya chukizo kwa ajili ya dhambi. Basi na tukuze ndani yetu wenyewe chuki kwa ajili ya dhambi, uchafu wa ubinafsi na kila njia mbaya, ili tupate kuwa rahisi zaidi kukuza ndani ya mioyo yetu neema nzuri za roho mtakatifu.

"Shikamaneni na lililo jema." Wazo ni, shikamana na, uimarishwe kwa, kile ambacho ni kizuri. Kuna mwelekeo wa mara kwa mara sio tu kutoka kwa asili yetu wenyewe iliyoanguka, lakini pia kutoka kwa ulimwengu na shetani, kujitenga na kile ambacho ni kizuri na safi na cha heshima. Na lazima tuamue kwa uthabiti, kwamba katika hatari zote na kwa wakati wote, kwa neema ya Bwana, tutashikamana naye, - ukweli, njia, uzima.

"Kuwa na upendo mzuri." Wazo hapa linaonekana kuwa: Sitawisha kati yenu aina hiyo ya upendano ipasavyo katika familia, ambapo baraka au heshima ya mshiriki mmoja huashiria baraka, heshima na maendeleo ya wote. Labda hivyo Mtume anapendekeza kwa ustadi kutofaa

kwa udhihirisho wowote wa upendo isipokuwa vile ambavyo ingefaa kati ya ndugu: kama tunavyosoma mahali pengine, "Pandaneni kama ndugu."— 1 Pet. 3:8.

"Kwa heshima mkipendeleana." Hiyo ni, kufurahi zaidi ikiwa heshima inakuja kwa mwingine kuliko ikiwa imekuja kwako mwenyewe. Miyo yetu inapaswa kuwa isiyio na ubinafsi kiasi kwamba tungefurahi kuona heshima na mafanikio yanamjia mwingine, na kufurahia hilo: na huruma sana kwamba kushindwa kwa ndugu kutatusababishia huzuni kubwa kana kwamba ni kushindwa kwetu wenyewe. Hiyo ndio roho takatifu ambao hufurahi bila unafiki pamoja na wale wanaofurahi, na hulia pamoja na wale wanaolia.

"Msiwe wavivu katika mambo yenu." Neno hapa halirejelei haswa biashara ya uuzaji, lakini kwa mambo kwa ujumla. Darasa linaloshughulikiwa, ambao wanatafuta kufanya wito na uteule wao kuwa wa uhakika, wanapaswa "kufanya mambo yote kama kwa Bwana;" na hakuna jambo lolote linalofanywa kwa ajili ya Bwana linapaswa kufanywa kwa uzembe. Tuko katika ulimwengu uliojaa fursa za mema au mabaya: kuna wachache upande wetu, upande wa Mungu na wa haki; na yejote anayetambua hili, na kuwekwa wakfu kikamilifu kwa Bwana, hakika ataamshwa kutoka katika uvivu ambao ni wa asili kwa wengi walio katika hali ya kuanguka. Ikiwa vita ya ukweli dhidi ya uwongo, ya nuru dhidi ya giza, haituamshi tuwe na nguvu katika utumishi wa Bwana, inatia alama hali mbaya ya moyo. Na kwa mtoto wa Mungu aliyewekwa wakfu, kila jambo la maisha—kula, kunywa na shughuli nyingine zote katika maisha haya ya sasa—ni kutusaidia sisi kutumikia kazi ya Bwana wetu.

"Mwenye bidii katika roho." Hili linawekwa tofauti na uvivu: ikiwa kama mawakili wa rehema na ukweli wa kiungu sisi ni wavivu, ni kwa sababu sisi ni tulivu katika upendo wetu kwa Bwana; kwa hiyo maagizo ya Mtume kwamba tunapaswa kuwa moto, wenze bidii katika roho. Neno la Kigiriki lililotafsiriwa hapa kuwa "chachu" lamaanisha kuwa moto, kuchemka. Tunakumbushwa maneno ya Bwana wetu kwa Kanisa la Laodikia, linalojivunia kazi zake lakini vuguvugu katika roho ya upendo wake. "Nayajua matendo yako, ya kuwa hu baridi wala hu moto; ingekuwa heri kama ungalikuwa baridi au moto. Basi, kwa kuwa una uvuguvugu, wala hu baridi wala hu moto, nitakutapika utoke katika kinywa changu." Wote waliopokea roho ya Bwana na wajihadhari wasije wakaingia katika hali ya uvuguvugu na kupoteza kibali cha Bwana: acheni wakuze uthamini unaoongezeka zaidi wa rehema za Mungu, ambao unaoongezeka kama kichocheo utaongeza bidii kwa upendo na bidii yetu kwa ukweli wake, na kwa usafi katika mioyo yetu wenyewe, na kwa ajili ya huduma kwa wengine.

"Furahini katika tumaini." Hatupaswi kutarajia kuwa na mengi katika maisha ya sasa ya kufurahia, ikiwa sisi ni waaminifu kwa "wito wetu;" kwa sababu "kwa dhiki nyingi mtaingia katika Ufalme." Furaha yetu ni kuwa katika **tumaini** - kutazama siku zijazo. Jicho la imani ni kuona kile ambacho jicho la kawaida haliwezi kuona, taji ya uzima na mambo yote ya utukufu "ambayo Mungu **amewawekea** wale wampendao [kwa bidii]." Na hapa kuna faida ya ujuzi wa mafundisho: inatia matumaini; inatoa msingi wa tumaini. Maarifa hayawesi kutuleta kwenye Ufalme; lakini inaweza kuwa msaada mkubwa katika kutujenga na kututayarisha kwa ajili yake, kwa kuweka mbele yetu daima **matumaini** ambayo Mungu anayapanga yanapaswa kutuchochea na kututia moyo tunapokimbia mbio za kupata taji kuu.

"Subira katika dhiki." Neno letu dhiki linatokana na neno la Kilatini **tribulum**, jina la mashine ya kupuria iliyotumiwa zamani kwa kusafisha ngano, kuondoa kutoka humo maganda ya nje au makapi. Wazo hilo linafaa kama nini linapotumika kwa watu wa Bwana waliowekwa wakfu, ambao katika Maandiko wanafananishwa na ngano. Asili zetu mpya ni punje, nafaka halisi: ambapo bado hazina yake au sehemu ya thamani yake imefunika na ganda la hali ya kidunia. Na ili ngano iwe tayari ipasavyo kwa ajili ya "ghala" na kwa manufaa, ni lazima kila punje ipite katika dhiki ifaayo ili kutenganisha zile sifa ambazo, mpaka zitakapotenganishwa, zinatufanya tusistahili kwa ajili ya utumishi ujao ambao tumeitwa na Bwana. Kwa kadiri tunavyoweza kutambua kutokamilika kwetu wenyewe, na mapenzi kamili ya Mungu kuhusu sisi, tutawezeshwa kustahimili kwa subira, na hata kwa aina fulani ya furaha, dhiki zote ambazo Bwana ataona bora zaidi kuziacha zije. juu yetu. "Tunafurahi katika dhiki pia."—Rum. 5:3.

"Papo hapo katika maombi." Hakuna ushauri ambao Mtume angeweza kutoa kwa darasa lililozungumziwa ambao ungeweza kuwa muhimu zaidi kuliko huu. "Ah, ni wapi tunaweza kukimbia msaada wakati wa kujaribiwa, ukiwa, na kufadhaika? Au jinsi dhambi inavyowatesa watakatifu bila kiti cha rehema.

Sala, ushirika na Mungu, ni muhimu sana kwa ustawi wetu wa kiroho; na uthamini wa pendeleo la kuungana na Aliye Juu Zaidi na Mkombozi wetu, au ukosefu wa uthamini huo, kama iwezekanavyo, huonyesha kwa uwazi kabisa uchangamfu wetu au ubaridi wetu kuhusiana na mambo ya Bwana. Watu wanaweza kuwa na bidii katika kutumikia shughuli au mipango yao wenyewe, au mifumo ya kibinadamu na nadharia, na kuwa na hamu ndogo ya maombi; lakini wale wanaomtumikia Bwana na ukweli wake kutoka kwa moyo moto na wa bidii, watatambua kutokamilika kwao na kutweza kwao wenyewe katika utumishi wa kimungu, kwamba watatamani na daima watatafuta mwongozo na mwongozo wa Bwana kwa kurejelea huduma waliyo nayo. kumtolea.

Kwa hiyo, ikiwa tunahisi kutojali kunakoongezeka, ama kwa sala ya faragha au ibada ya hadharani au kwa mikutano ya sala ya kijamii, tunaweza kuwa na uhakikisho kwamba hiyo ni ishara hatari sana ya mojawapo ya mambo mawili. (1) Ama kwamba upendo wetu unapoa, au (2) kwamba upendo wetu umepotezwa mahali pengine, hauelekezwi, umewekwa juu ya njama fulani ya kidunia au tamaa kubwa, na hauko mkali kwa Bwana. Na chochote kinachoonekana kuwa ugumu kinapaswa kusahihishwa mara moja. Kuthamini maombi, kama kukua kwa upendo, na kama kuongezeka kwa bidii ya roho, ni jambo la maendeleo; na kuni bora zaidi, kama ilivyopendekezwa hapo juu, ni kuzingatia rehema za kimungu ambazo tayari zimefurahia.

"Shiriki katika dhiki za watakatifu." Neno la Kigiriki linalotafsiriwa hapa "kusambaza" lamaanisha kufanya kawaida. Wazo dhahiri ni kwamba, Ukomunisti wa altho hauhimizwi katika Maandiko, wala sio njia bora zaidi wakati huu wa sasa, wakati ni bora kwamba kila mmoja awe na jukumu la mambo yake mwenyewe na kuwa msimamizi wa talanta zake mwenyewe, hata hivyo. Hisia hiyo ya udugu inapaswa kutawala kati ya watakatifu, ambayo "itafanya mambo ya kawaida" kwa wengine wa familia ya kiroho, mambo ambayo ni ya lazima kwao. Upendo, sio Ubinafsi, ni kudhibiti.

"Kujitolea kwa ukarimu." Lughya ya Mtume hapa haimaanishi tukiombwa tusiwe wakarimu;

lakini ina maana zaidi: kihalisi, inaashiria kufuata baada ya ukarimu--kutoka baada, au kutafuta fursa kwa ajili ya zoezi la ukarimu. Kanuni hii inatumika kwa maskini kama ilivyo kwa tajiri. Ikiwa kile tulicho nacho ni wazi au cha kawaida, matumizi yake ya ukarimu yataonyesha nia ya mioyo yetu kama vile ilivyokuwa bora zaidi. Wengine, tunaogopa, wanashindwa kuikuza neema hii; na ikiwa wanaonyesha ukaribishaji-wageni wana mwelekeo wa kutoa vizuri zaidi kuliko wao, na labda wangeingia kwenye deni ili kutumbuiza kwa anasa kuliko hali zao zinavyoweza kuhalalisha. Hii si sahihi. Sio kusitawisha neema ambayo Mtume hapa anasisitiza, bali ni kukuza magugu mabaya sana, --kiburi. Tujifunze si tu kupenda bila unafiki, bali pia kufuata ukaribishaji-wageni bila unafiki, bila kutaka kujionyesha kwa hali bora kuliko ilivyo kwetu.

"Wabarikini wanaowadhulumu ninyi." Hii ni nukuu kutoka kwa mahubiri ya mlimani. Inazungumzia akili iliyotiwa nuru na Neno la kimungu, ambayo kwa hivyo imeleta upinzani dhidi yake Shetani, na wale ambao akili zao amezitia giza. Inamaanisha upinzani wa mateso si kwa ajili ya kutenda mabaya, au kama watu wenye shughuli nyingi katika mambo ya watu wengine, au kwa mambo ya kipekee yasiyo ya maana, bali mateso kwa ajili ya ile kweli. Inamaanisha moyo uliojaa upendo na huruma na huruma; kwani hakuna moyo mwingine ambao kwa kweli na kweli ungeweza kuwabariki watesi wake na kuwatakia mabaya, bali mema. Huu ni aina ya moyo, unaofurika roho takatifu ya Bwana, uwezao kufurahi pamoja na walio katika mafanikio, kulia na wale walio na huzuni na hata kuweza kusahau dhiki au shida zake.

"Kuweni na mtazamo sawa kwa kila mmoja." Uwe mwenye huruma kuelekea ndugu au dada mnyenyeketu zaidi na vilevile kuelekea waliosafishwa zaidi. **"Usijali mambo ya juu."** Usiruhusu shauku na hisia zako zitokee kwa njia za msisimko tu, bali punguza akili yako ili upate kuwahurumia watu wa Mungu walio katika hali duni kifedha na kiakili.

"Msiwe na hekima katika majivuno yenu wenyewe." Hili ni agizo zaidi la unyenyeketu. Wale ambao daima huzingatia mambo ya juu na kuwapuuza wanyenyeketu wa watu wa Bwana kwa kawaida hufanya hivyo kwa sababu ya maoni ya juu sana ya hekima na akili zao wenyewe. Mambo machache zaidi yanaharibu tabia ya Kikristo iliyositawi zaidi kuliko majivuno ambayo yanamtanganisha na wanyenyeketu zaidi wa kundi la Bwana. Zaidi ya hayo, hakuna jambo la hatari zaidi kuliko maoni hayo ya hekima ya mtu mwenyewe. Hali hii inaelezwa kuwa "kichwa," "nia ya juu." Kwa kawaida inaongoza kwenye makosa, na kuanguka kutoka kwa waraka na roho ya ukweli. "Kiburi hutangulia uharibifu, na roho ya majivuno hutangulia anguko." Wote wajihadhari na ugonjwa huu mbaya. Hakuna kitu kikubwa zaidi kikwazo na kikwazo kwa wahudumu wa makanisa ya jina siku hizi (yanayowazuia kupokea ukweli) kuliko aina hii ya kiburi katika hekima yao wenyewe, ambayo inaongoza na kutofautishwa na mgawanyiko usio wa kimaandiko wa waamini. "makasisi" na "walei." Na kuna hatari sawa na kubwa zaidi katika mstari huu kwa wale ambao wamepokea ukweli wa sasa, na ambao wanatafuta kuwahudumia wengine. Hebu watu wote wa Bwana, hasa wale walio na ujuzi zaidi kidogo, na wanaojaribu kujulisha utajiri wa neema ya Mungu, wawe waangalifu hasa dhidi ya mashambulizi ya adui kutoka sehemu hii.

"Msimlime mtu ubaya kwa ubaya." Mengi ya mafundisho yaliyotangulia ya somo hili yanahusiana na kushughulika kwetu na udugu; lakini hapa Mtume anaonyesha mstari wa jumla wa mwenendo kwa watu wote. Kuna mwelekeo wa jumla kwa watu wenyewe nia njema ya

kutambua mstari wa haki na nia ya kutetea haki na kuwaadhibu watenda maovu. Mtume anaonyesha kwamba hii sio kanuni inayoongoza familia ya Bwana. Si vibaya kwa ulimwengu kuwa na sheria na kanuni kwa wahalifu, kwa maslahi ya jamii; na Mtume hawajadili hao, wala hana lawama juu yao. Anashughulikia badala ya mambo madogo madogo ya maisha ambamo maovu mbalimbali yanaweza kutekelezwa na kuchukizwa bila ya kuwa chini ya udhibiti wa sheria za kiraia moja kwa moja. Sera ya Mkristo haipaswi kuwa katika mstari wa uvivu, uadui, kisasi na migogoro ya daima, lakini kinyume cha haya yote; kwa sababu ya ujuzi wake mkubwa wa jinsi dhambi ilivyokuja ulimwenguni, na jinsi wanadamu wote wameanguka kiakili, kiadili na kimwili, na jinsi Mungu anavyohurumia viumbe maskini vinavyougu na ametoa fidia kwa ajili ya wote, na kwamba kwa wakati ufaao ukombozi. kwa maana yote yatawezekana. Na anapaswa kuwa na moyo uliojaa huruma na mpango huu, kwamba atakuwa mkarimu, na kama Mungu, kwa wale waliopofushwa na dhambi - mwenye wasiwasi sana kwa ajili ya kufunguliwa kwa macho ya ufahamu wao, na kwa ajili ya fursa. ya kuwabariki na kuwasaidia, badala ya kuburudisha hisia za kulipiza kisasi.

"Fanyeni mambo yaliyo mema machoni pa watu wote." Akitambua kwamba sehemu ya utumishi ambayo Bwana anataka kutoka kwake ni uandalizi mnyoofu kwa ajili ya mahitaji yake mwenyewe na ya familia, Mkristo wa kweli atajitahidi kuishi kupatana na takwa hilo linalofaa. Ikiwa hawezi kupata kazi anayopenda zaidi, atalazimika kuchukua kazi nyingine kwa uaminifu ili kutimiza wajibu wake. Ni mambo machache ambayo yanaelekea zaidi kuwavunzia heshima watu wa Mungu machoni pa ulimwengu kuliko kukosa unyoofu. Bila shaka, hakuna hata mmoja wa watakatifu ambaye angeiba; lakini kuna njia nyingine ya kutokuwa mwaminifu, ambayo inaonekana kuteleza na dhamiri nyingi chini ya hali fulani. Huu ni ukosefu wa uaminifu wa kununua kwa mkopo kwa kweli au kwa kudokeza kuahidi malipo bila tarehe ya mbali wakati hakuna uhakikisho wa uwezo wa kulipa katika tarehe hiyo, kama mfanyabiashara anaongozwa kughairi. Wengine kwa hakika wanaonekana kujitia moyo katika njia hizo zisizo za uaminifu, wakijishawishi wenyewe kwamba wanadhihirisha "imani" katika Mungu, kwamba atatoa njia ya kulipa madeni yao. Hili ni kosa kubwa. Mungu hajawahi kamwe kuruhusu mtu ye yeyote awe na deni kwa ajili yake, na imani hiyo haiungwi mkono na Neno la Mungu. Kinyume chake, anawaagiza watu wake wasiingie katika madeni; lakini anasema, "Msiwiwe na mtu chochote." Mpango mzuri ni kuishi daima ndani ya mapato yetu na, ikiwezekana, "kuweka akiba ili tupate kumgawia ahitaji."

"Ishi kwa amani na watu wote kama ilivyo ndani ya anuwai ya uwezekano wako." Pamoja na asili mbalimbali potofu za ulimwengu, na kwa tabia zetu wenyewe zisizo kamili (zaidi na zaidi zikidhibitiwa na neema hata hivyo) litakuwa jambo gumu kukwepa msuguano wote. Lakini pamoja na kwamba kwa ajili ya amani tunapaswa kusalimu amri kwa makosa madogo madogo na dhulma kwa neema nzuri, lakini kuna mahali ambapo ni lazima tuweke mpaka; mahali ambapo hamu yetu ya amani haipaswi kudhibiti; yaani, wakati wowote kanuni inapohusika. Hapa kuna ugumu mkubwa: wale ambao ni watu wa kawaida wa amani, watajaribiwa kutafuta amani hata kwa gharama ya kanuni, na kipingana na amri za kimungu; kwa upande mwingine wengi wa wale walio imara zaidi katika kutetea kanuni za haki wana mwelekeo wa kuwa

wapiganaji, na wana haja kubwa ya kujilinda na kusitawisha mwelekeo huu wa amani, ambayo ni sehemu ya tabia ya kimungu ambayo tunapaswa kuiga. Kanuni inapaswa kuwa, "Kwanza ni safi [kweli na mwaminifu kwa uadilifu] kisha yenye amani."—Yakobo 3:17.

"Wapenzi, msijilipize kisasi"; lakini afadhali ondokeni katika njia ya wapinzani wenu na ghadhabu yao, mkikumbuka kwamba Maandiko Matakatifu yasema: "Kisasi ni juu yangu mimi; mimi nitalipa, anena Bwana." Kwa hivyo hatuhitaji kuhisi kwamba haki inahitaji kutetewa mikononi mwetu. Mungu atasimamia uthibitisho wa haki yake mwenyewe. Ikiwa ingeachiwa mikononi mwetu kuhukumu haki kwa wale wanaotutendea vibaya na kusema kila aina ya uovu dhidi yetu kwa uwongo kwa ajili ya Kristo, bila shaka tungefanya makosa mengi. Kwa hiyo tunapaswa kufurahi kwamba jambo hilo haliko mikononi mwetu kwa sasa, na kwamba hekima na uadilifu wa kimungu vitawalipa watenda maovu kwa rehema kubwa kuliko ambavyo pengine tungeweza kutumia. Kwa hiyo, hisia zetu zinapaswa kwa kiasi kikubwa kuwa za huruma na huruma kwa watenda mabaya, tukikumbuka kwamba hakika ama katika maisha ya sasa au yale yajayo mtu atavuna kulingana na anavyopanda.

Kwa sababu hizi na ili kukuza ndani yetu zaidi akili ya kimungu, tunaagizwa kuwa wema kwa adui zetu na tusiwaone wakihitaji mahitaji ya maisha. Matibabu kama hayo yatakuwa na uvezekano mkubwa zaidi wa kuwafanya mema, na kuwashinda kama marafiki. Hata hivyo, hatupaswi kuwatendea kwa fadhili ili kuona jinsi tunavyoweza kuwafanya wajisikie chini yake. Tunapaswa kuwatendea kwa fadhili kwa sababu upendo ndiyo kanuni ya asili yetu, "amri mpya" ya Bwana na Bwana wetu, roho takatifu ambayo inatichochea zaidi na zaidi. Tunapaswa kuwatendea hivyo, bila kujali kama tutawahi kuyayeyusha kwa wema wetu katika maisha ya sasa au la.

"Usishindwe na ubaya." Tunapaswa kukumbuka kwamba kuna mzozo wa mara kwa mara kati ya wema na uovu, kwamba kila mmoja ana watumishi wake, au askari, na kwamba tumejiandikisha kwa upande wa wema, chini ya Kapteni wa wokovu wetu, kwa ushirikiano ambao "tutapigana. pambano zuri." Kwa hivyo, hatupaswi kamwe kuchukua au kutumia maneno maovu au mbinu au adabu. Kufanya hivyo ni kwa muda kujiunga na adui, au kukiri kwamba zana na mbinu zake ni bora kuliko zile za Kapteni ambaye sisi ni wake. Kujibu hasira kwa hasira, ripoti mbaya kwa taarifa mbaya, maneno ya uchungu kwa maneno ya uchungu, kashfa kwa kashfa, mateso kwa mateso, pigo kwa pigo, au yoyote ya haya, kungekuwa kujitahidi kushinda uovu kwa uovu. Hili ambalo ni la asili kwa asili yetu iliyoanguka ndilo tunaloamriwa kuliepuka, ili tuweze kusitawisha kwa ukamilifu zaidi asili mpya. Kupotoshwa na adui kutumia mbinu zake katika mojawapo ya njia hizi ni kushinda uovu.

"Ushinde ubaya kwa wema." Ukweli kwamba Bwana hutuongoza hivyo ni uthibitisho (1) kwamba inatekelezeka na (2) kwamba inafaa zaidi. Imani inakubali matamko haya ya hekima ya kimungu juu ya somo; na uzoefu unaidhinisha au kuidhinisha. Yeyote aliyejaribu, amegundua kuwa uovu unaweza kushindwa kwa wema, katika matukio mengi. Hata hivyo, si mara chache mema yote ambayo unaweza kufanya kwa kurudisha mabaya hayataleta mabadiliko kwa mtenda maovu; anaendelea katika njia yake mbaya, anasisitiza zaidi, na hana uvumilivu zaidi. Hata hivyo, mwendo wa watu wa Bwana hauwezi kutofautiana; wameidhinishwa kufanya mema tu, na kuendelea kutenda mema iwe itayeyusha upinzani au la. Katika hili, tunafuata tu mfano wa

Mungu. Mungu hunyesha mvua juu ya mazao ya wema na wabaya; anaufanya mwanga wa jua kuwajia watu waadilifu na wasio haki. "Rehema zake zi juu ya kazi zake zote." Na hata baada ya muda, kisasi chake kitakapofanyika, bado kitakuwa katika upendo na wema; (1) ili wale ambao watafaidika na nidhamu ya taabu, na (2) kwamba wale ambao hawatafaidika waangamizwe kutoka miongoni mwa watu; ili ushawishi wao mbaya uweze kuondolewa milele. Hebu sote zaidi na zaidi tutafute kuishi maisha mapya.